



Psychologia Policyjna Stosowana

Komenda Główna Policji, 2009



**UDZIAŁ PSYCHOLOGA POLICYJNEGO
W POSTĘPOWANIU KARNYM.**

The background features a pair of silver scales of justice resting on a wooden surface. Behind the scales is an open book with text on its pages. The entire scene is rendered in a light, semi-transparent style, serving as a backdrop for the text.

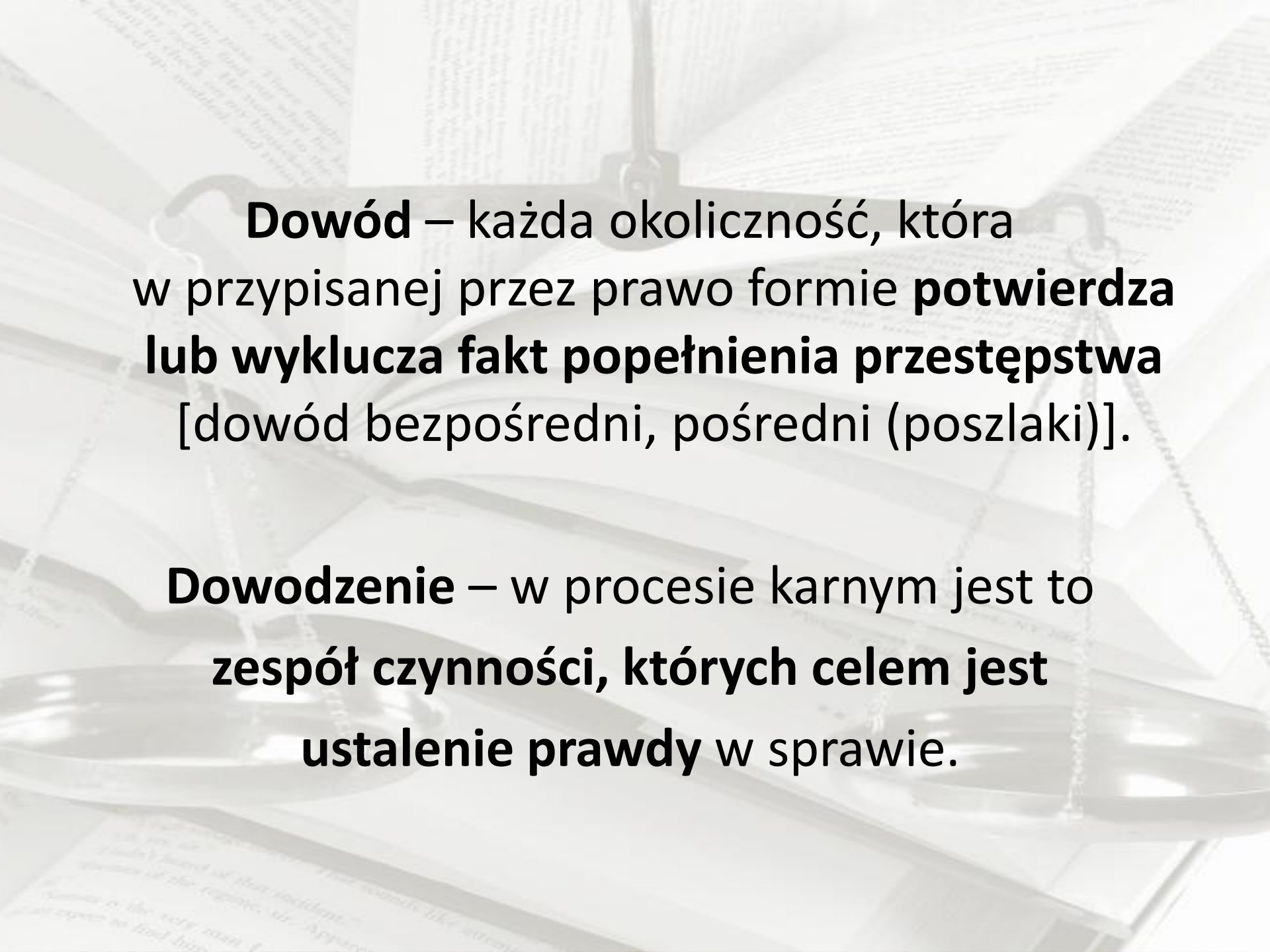
Cel postępowania karnego:

- ustalenie czy zaistniało przestępstwo;
- wykrycie sprawcy;
- pociągnięcie sprawcy do odpowiedzialności karnej.

Tryby uczestniczenia psychologa policyjnego w czynnościach wykrywczych.

TRYB PROCESOWY	TRYB POZAPROCESOWY
CZYNNOŚĆ PROCESOWA	CZYNNOŚĆ POZAPROCESOWA

<u>CZYNNOŚĆ PROCESOWA</u>	<u>CZYNNOŚĆ POZAPROCESOWA</u>
Opinia sądowo – psychologiczna.	Analiza psychologiczna.
Biegły.	Specjalista, konsultant- funkcjonariusz posiadający wiadomości specjalne.
Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego.	Pisemny wniosek do kierownika komórki psychologów lub treść Decyzji o powołaniu grupy operacyjno - śledczej.
Powołuje: funkcjonariusz policji, prokurator, sąd.	Zleca: Kierownik komórki lub treść Decyzji o powołaniu grupy operacyjno – procesowej.
Opinia biegłego jest dowodem, może być podstawą do ustaleń faktycznych.	Analiza psychologiczna uzyskana w trybie pozaprocesowym nie jest dowodem w rozumieniu art. 193 k.p.k. nie może ona być podstawą do ustaleń faktycznych. Może być impulsem do dalszych ustaleń.
<p>W niektórych sytuacjach przeciwwskazania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podważenie bezstronności (nieletni sprawca) <ul style="list-style-type: none"> ▪ brak doświadczenia (małoletnia ofiara) ▪ kolizja przepisów (przede wszystkim biegły z listy) 	<p>Brak przeciwwskazań prawnych.</p> <p>W niektórych sytuacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kolizja charakterów i celów ▪ niedostatki merytoryczne <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazania taktyczne

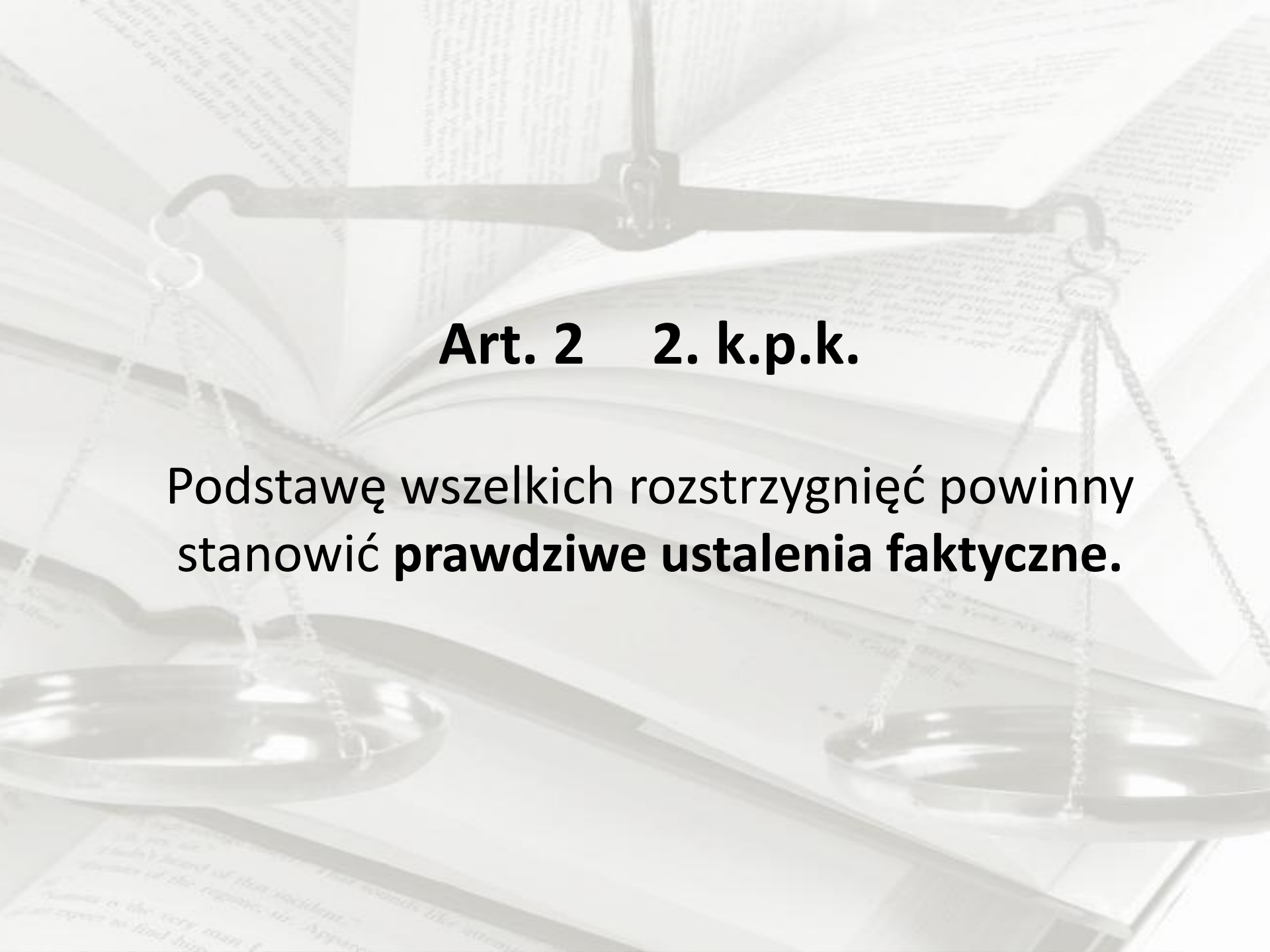


Dowód – każda okoliczność, która w przypisanej przez prawo formie **potwierdza lub wyklucza fakt popełnienia przestępstwa** [dowód bezpośredni, pośredni (poszlaki)].

Dowodzenie – w procesie karnym jest to **zespół czynności, których celem jest ustalenie prawdy w sprawie.**

A pair of metal scales of justice is positioned over an open book. The scales are centered in the frame, with two pans hanging from a horizontal beam. The book's pages are visible, showing some text, though it is mostly faded. The overall image has a light, monochromatic tone, emphasizing the symbolic nature of the scene.

Podstawy prawne

A pair of metal scales of justice is positioned over an open book. The scales are centered, with two pans hanging from a horizontal beam. The book's pages are visible, showing some text. The entire scene is overlaid with a semi-transparent white filter.

Art. 2 2. k.p.k.

Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić **prawdziwe ustalenia faktyczne.**

Art. 7 k.p.k.

Organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

BIEGLI, TŁUMACZE, SPECJALIŚCI

Art. 193. 1. Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga **wiadomości specjalnych**, zasięga się opinii biegłego albo biegłych.

2. W celu wydania opinii można też zwrócić się do instytucji naukowej lub specjalistycznej.

3. W wypadku powołania biegłych z zakresu różnych specjalności, o tym, czy mają oni przeprowadzić badania wspólnie i wydać jedną wspólną opinię, czy opinie odrębne, rozstrzyga organ procesowy powołujący biegłych.

Wiadomości specjalne - wiadomości, które wykraczają poza normalną, powszechną wiedzę człowieka wykształconego, o odpowiednim doświadczeniu życiowym.

Są to z założenia wiadomości dotyczące faktów, a nie prawa. Wiedza na temat obowiązującego prawa jest domeną organów stosujących prawo.

Przedmiotem opinii biegłego mogą być **tylko okoliczności mające istotne** znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. W pojęciu tym nie mieszczą się okoliczności o znaczeniu marginalnym.

Art. 194 k.p.k. O dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydaje się postanowienie, w którym należy wskazać:

- 1) imię, nazwisko i specjalność biegłego lub biegłych, a w wypadku opinii instytucji, w razie potrzeby, specjalność i kwalifikacje osób, które powinny wziąć udział w przeprowadzeniu ekspertyzy,
- 2) przedmiot i zakres ekspertyzy ze sformułowaniem, w miarę potrzeby, pytań szczegółowych,
- 3) termin dostarczenia opinii.

Art. 195 k.p.k. Do pełnienia czynności biegłego jest obowiązany nie tylko biegły sądowy, lecz także każda osoba, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie.

Przepis pozwala na wyróżnienie biegłych sądowych (wpisanych na listę prowadzoną przez prezesa sądu okręgowego) i innych biegłych, powołanych w określonej sprawie przez organ procesowy (ad hoc), o których wiadomo, że mają odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie.

Biegłych należy powoływać przede wszystkim z listy prowadzonej przez sąd.

Pełnienie czynności biegłego jest obowiązkiem prawnym.

Bezpodstawne uchylanie się od jego spełnienia zagrożone jest karami porządkowymi.

The background features a grayscale image of a scale of justice, with two pans hanging from a central beam. Below the scale, an open book is visible, with its pages slightly blurred. The overall composition is centered and serves as a backdrop for the text.

**Art. 197 § 1 k.p.k. Biegły składa przyrzeczenie
następującej treści:**

***„Świadomy znaczenia moich słów
i odpowiedzialności przed prawem, przyrzekam
uroczyście, że powierzone mi obowiązki
wykonam z całą sumiennością i bezstronnością”.***

Art. 198 § 1 k.p.k. W miarę potrzeby udostępnia się biegłemu akta sprawy w zakresie niezbędnym do wydania opinii i wzywa się do udziału w przeprowadzeniu dowodów.

§ 2. Organ procesowy może zastrzec swoją obecność przy przeprowadzaniu przez biegłego niektórych lub wszystkich badań, jeżeli nie wpłynie to ujemnie na wynik badania.

§ 3. W razie potrzeby organ procesowy może wprowadzić zmiany, co do zakresu ekspertyzy lub postawionych pytań oraz stawiać pytania dodatkowe.

(także bez uprzedniej konsultacji z biegłym)

A pair of metal scales of justice is positioned over an open book. The scales are centered in the frame, with two pans hanging from a horizontal beam. The book's pages are visible, showing some text. The entire scene is overlaid with a semi-transparent white filter.

Wymogi formalno – prawne.

Art. 200 § 1 k.p.k. W zależności od polecenia organu procesowego biegły składa opinię ustnie lub na piśmie.

§ 2. Opinia powinna zawierać:

- 1) imię, nazwisko, stopień i tytuł naukowy, specjalność i stanowisko zawodowe biegłego,
- 2) imiona i nazwiska oraz pozostałe dane innych osób, które uczestniczyły w przeprowadzeniu ekspertyzy, ze wskazaniem czynności dokonanych przez każdą z nich,
- 3) w wypadku opinii instytucji – także pełną nazwę i siedzibę instytucji,
- 4) czas przeprowadzenia badań oraz datę wydania opinii,
- 5) sprawozdanie z przeprowadzonych czynności i spostrzeżeń oraz oparte na nich wnioski,
- 6) podpisy wszystkich biegłych, którzy uczestniczyli w wydaniu opinii.

§ 3. Osoby, które brały udział w wydaniu opinii mogą być w razie potrzeby, przesłuchiwane w charakterze biegłych, a osoby, które uczestniczyły tylko w badaniach – w charakterze świadków.



Psycholog występujący w roli biegłego:

- musi posiadać wiedzę (aktualną) i umiejętności;
- musi posiadać wiadomości specjalne;
- musi być rzetelny;
- musi być bezstronny.

Opinia sędowo – psychologiczna:

- Może być wydana **wyłącznie na podstawie „Postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego”** (art. 194 k.p.k.).
- Musi być oparta o prawdziwe ustalenia faktyczne (art. 2 § 2 k.p.k.).
- Musi być opracowana **sumiennie i bezstronnie** (art. 197 § 1 k.p.k.).
- Musi być **spójna**, czyli:
 - wnioski końcowe muszą się wzajemnie uzupełniać;
 - wnioski muszą wynikać z badań przedstawionych w opinii.

Opinia sędowo – psychologiczna:

– Musi być **pełna**:

- musi zawierać odpowiedzi na postawione pytania;
- musi uwzględniać cały materiał dowodowy i wszystkie czynności badawcze;
- musi zawierać uzasadnienie wyrażonych przez biegłego ocen i poglądów.

– Musi być **jasna**:

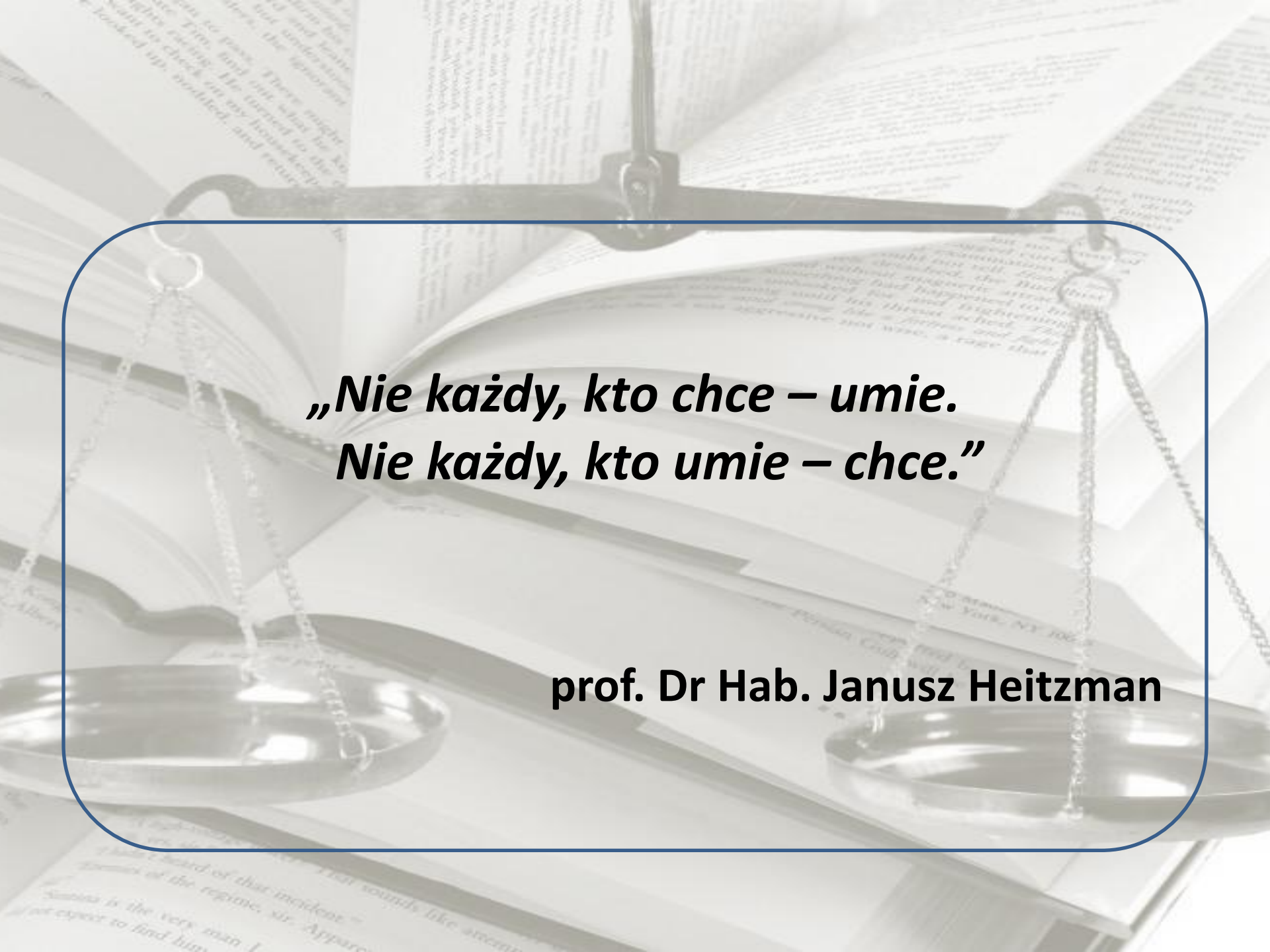
- wnioski końcowe muszą być logiczne, spójne i zrozumiałe;
- wnioski końcowe pozwalają ustalić ostateczny pogląd biegłego.

Opinia sądowo – psychologiczna:

- Nie może zawierać sformułowań co do winy oskarżonego lub oceny prawnej jego czynu.
- Musi zawierać sprawozdanie z dokonanych czynności i spostrzeżeń oraz oparte na nich wnioski. Opinia w tej części wskazuje przebieg badań i metody, którymi posługiwał się biegły.

Przykładowe błędy w opiniach s – p.

- Biegły nie wskazuje użytych metod i przebiegu badania.
- Opinia nie zawiera sprawozdania z przeprowadzonych czynności.
- Biegły pomija dowody mające znaczenie dla opracowania opinii.
- Biegły opiera się na niewystarczającym materiale.
- Biegły nie odpowiada na pytania lub pomija niezbędne czynności badawcze.
- Opinia jest lakoniczna (zawiera tylko konkluzję bez uzasadnienia).
- Biegły nie uzasadnia wyboru poglądu naukowego.
- Opinia jest stronnicza, jest poglądem biegłego a nie dowodem naukowym.
- Opinia jest wyrazem braku aktualnej wiedzy psychologicznej, i wiedzy specjalistycznej.



***„Nie każdy, kto chce – umie.
Nie każdy, kto umie – chce.”***

prof. Dr Hab. Janusz Heitzman